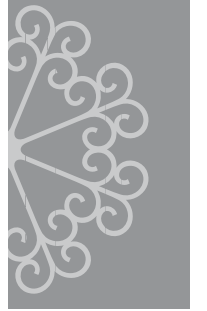

בית מדרש

297

בשבילי הפרשה

פרשת תזריע-מצורע תשע"ח

זמני כניסת השבת

Baltimore, MD	7:30
Brooklyn, NY	7:22
Chicago, IL	7:17
Johannesburg, S. Africa	5:29
Lakewood/Deal, NJ	7:22
London, UK	7:50
Los Angeles, CA	7:10
Manchester, UK	8:00
Monsey, NY	7:23
Montreal, Quebec	7:29
Toronto, Ontario	7:49
Yerushalayim	6:36
Zurich, Switzerland	8:03

בשבילי הלכה

ע"י הרב הגאון מאיר צבי שפיצר שליט"א
הערות בעניני הלכה. הלכה למעשה יש לשאול לרב

פ תזריע מצורע בדין מציצה

וביום השמיני ימול בשר ערלתו

בשבת קל"ג ע"ב אמר רב פפא האי אומנא דלא מייץ סכנה הוא ועברין ליה, ומקשה הגמ' פשיטא מדקא מחללי שבתא סכנה הוא וכו'. ומבואר בגמ' דטעם חיוב מציצה אינו אלא משום סכנה. ומכאן ק' על דברי החכמת אדם שכתב שהמוהל צריך לעשות המציצה.

ונראה לבאר דעת החכמת אדם דהנה בעל המאור (דף נ"ג ע"א מדפי הרי"ף) וחי' הרמב"ן בשבת קל"ד ע"ב נחלקו אם מותר למול בשבת כשיודע שיצטרך אח"כ לחלל שבת כגון להחם מים משום סכנת הולד. והרמב"ן מקיל בזה והבעל המאור מחמיר.

והקשו האחרונים (ע' רש"ש כתובות ה' ע"ב, וע' שד"ח קוני' המציצה) לדעת הבעל המאור ודעימיה דסברי דאסור למול בשבת במקום שיצטרך להחם מים אח"כ לצורך המילה והרי מבואר בגמ' שהבאנו לעיל דמציצה אינו אלא משום סכנה וא"כ לפי דעת הבעל המאור אמאי מותר למול בשבת והרי יצטרך אח"כ לחלל שבת במציצה משום סכנה. ואין לומר דחוק מהסכנה יש בזה גם איזה מצוה במעשה המציצה דהרי בגמ' הקשו על רב פפא דפשיטא דמציצה סכנה הוא כיון דמחללין עליו שבת והרי מבואר בזה דאין שום טעם אחר להתיר המציצה בשבת וא"כ לדברי הבעל המאור איך הותר לעשות המציצה בשבת.

ובאבני נר י"ד של"ח ת"י שם באות ו' דיש לומר דכיון דמן ההכרח צריך לעשות מציצה משום הסכנה, ובכל מילה יש מציצה על כן יש לומר דגם מציצה הוי חלק מהמצוה כיון דמצות מילה שצותה תורה בהכרח עושה גם מציצה. והביא דוגמא לזה מהא דמבואר ביבמות מ"ו דילפינן לר' יהושע דגר צריך טבילה כיון שמציצו כן במתן תורה שהיה שם טבילה ומגן שהיה שם טבילה ואמר בגמרא משום דממירי דאין הזאה בלא טבילה ולכן גם בזה"ז גר צריך טבילה. והרי בזה"ז אין הזאה בגירות ולא שייך בזה"ז הך טעמא דאין הזאה בלא טבילה ואמאי בזה"ז גירות צריך טבילה, וע"כ משום דכיון שמציצו כן במתן תורה ע"כ דזוהו חלק מהגירות אף שלא מציצו להדיא צווי על זה וא"כ ה"ה לענין מציצה.

וע' שו"ת לבושת מרדכי סי' ל' שכתב דבאמת מציצה הוא מן הדין וכמו שכתב רש"י דמילה בעי דם דכתיב גם את בדם ברייתך, וע"כ הללמ"ס הוא, וכונתו רש"י לאו דוקא בדם המילה אלא גם ממקומות הרחוקים שהוא דין המציצה. ומה שאמרו בגמ' דפשיטא דמציצה סכנה הוא כיון דמחללין עליו שבת דחה שם דמצד המצוה היה אפשר גם אם ניח אותו לזוב ולא יקשור אותו, ומצד סכנה צריך דוקא מציצה. וע"כ שכתב נגד האומרים דבדאי ה"ט"ב אינו אלא למצוה ואינו לעיכובא במצות מילה, והלבוש מרדכי כתב דמעבב והוי כאילו לא מל והוא ערל. ומה שכתב דמציצה הוא מדין הטפת דם בריית כ"כ גם בשו"ת צ"פ סי' קנ"ב.

וע"ע מנח"י ח"ג ק"א י' ו"ה"ה כ"ד ב' שהביא מהרמב"ם פ"ח משבת דחובל חייב משום מפרק וכתב דע"כ דס"ל דבעי דם דאל"כ אין חייב משום מפרק אלא בציריך לדם.

הערות ותגובות בלש"ק או באנגלית יתקבלו ברצון במייל
bishvileihalacha@themir.org

דברי רבותינו

ובמלאות ימי טהרה וגו' תביא כבש בן שנתו לעולה ובן יונה אור תור לחטאת וגו', זאת תורת היולדת לזכר או לנקבה, ואם לא תמצא ידה די שה ולקחה שתי תורים וגו' (ויקרא יב, ו-ח)

תמה הגאון רבי אליהו ברוך פ"ר נקל זצ"ל, מדוע הפסוק של "זאת תורת היולדת" שבא לסיים ולכלול את תורת היולדת, לא נאמר אחר כל פרשת דיני היולדת, ומפני מה נכתב דוקא בין קרבן יולדת עשירה שהוא כבש לעולה ובן יונה או תור לחטאת, לבין קרבן יולדת עניה שהוא שתי תורים או שני בני יונה לחטאת, ולכאורה מן הדין היה שיכתב אחר קרבן יולדת עניה שהוא סוף פרשת יולדת.

ותירץ, בהקדם מה שדרשו חז"ל (מנחות דף ק"י ע"א) "מאי דכתיב זאת תורת החטאת (ויקרא ו, יח), וזאת תורת האשם (שם, ז, א), כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת וכל העוסק בתורת אשם כאילו הקריב אשם",

דברי הימים

"מה תקנתו ויתרפא, ישפיל עצמו מאותו כתולעת ואזוב" (רש"י)

מן הסבא מסלבוזקה צוק"ל
הנהיג בישיבתו את הנהגת "גדלות האדם". תלמידיו היו מספרים בע רגה על שיחותיו הרבות של הסבא והנהגות אותן דרש מתלמידיו כיאה לבן ישיבה - בן מלך. על כל אדם, ובפרט על בן ישיבה, לדעת את מעלר תיו וכוחותיו משום שרק כך יכול הוא לנצל את כל כוחותיו להתעלות בעבודת ה'." אך יחד עם זאת, יסוד היסודות שהשריש הסבא בתלמידיו היה הנהגה הראויה בבן אדם לחבי"ו, שמיירה על ערכו וכבודו של יהודי באשר הוא.

באחת מתקופותיה של ישיבת סלבוזקה, למדו בה שני בחורים שהתחרו ביניהם על התואר "הבחור הטוב ביותר בישיבה". תחרות זו נבעה מתוך "קנאת סופרים" אשר הגבירה והעצימה את עלייתם של שני התלמידים בתורה ועבודת

ואמרו בגמ' מגילה (דף ל"א ע"ב) בזמן שאין בית המקדש קיים וכו', כבר תיקנתו להם סדר קר בנות, כל זמן שקוראין בהן מעלה אני עליהן כאילו מקריבין לפני קרבן ומוחל אני על כל עונותיהם.

והנה יש לדון בזמן הזה, באדם שנולד לו בן או בת ורוצה לעסוק בתורת היולדת, באיזו פרשה יקרא, ולפום ריהטא היה נראה לומר דעשירי ילמד תורת קרבן עשיר, ואילו העני ילמד תורת קרבן עני. אולם היותר נראה שאף עני ילמד תורת קרבן עשיר, שהרי כל פטורו של העני מלהביא קרבן עשיר הוא משום שלא מצאה ידו, וזה הרי לא שייך כשלומד תורת הקרבנות, ושם כולם שוין אצל עשירות, ולכן כלפי תורת הקרבנות צריך הוא ללמוד פרשת קרבן עשיר.

ולפי זה מיושב היטב מה טעם נכתב הפסוק של "זאת תורת היולדת" לאחר פרשת קרבן עשיר, שהרי כאשר באים ללמוד את תורת הפרשה של הקרבן ולקיים ע"י כך "זאת תורת היולדת", הרי בזה כולם עומדים בתורת קרבן עשיר.

משלחן רבי אליהו ברוך

ה'. לאחר תקופה ראה מרן הסבא כי נכון יהיה "לשבור" את התחרות של אחד משני התלמידים. ניגש הסבא לתלמידו ואמר לו "יודע אתה, חברך פלוני הוא למדן מופלג". השיב התלמיד "אכן, הוא מלא וגדוש". הוסיף הסבא ואמר "הוא בקי בש"ס", ענה הבחור "גם בירושלמי בקי הוא". כך ארכה השיחה כאשר על כל שבח שאומר הסבא על מתחרוהו משיב הבחור בשבח נוסף עליו.

לפתע, עצר הסבא את השיחה והחל להוכיח את התלמיד: "שקרן אתה, הרי סבור אתה כי אתה הינך הבחור הטוב ביותר בישיבה, א"כ כיצד מפליג אתה על חברך בשבחים שאינך מאמין כי חברך ראוי להם!?"

השיב הבחור: "כל מה שאמרתי על חברי נכון הוא, אבל אני גדול יותר ממנו."

התפעל הסבא מתשובת הבחור, זו היא ההנהגה של "גדלות האדם", אפשר להיות גדול מבלי להשפיל את השני. אם השני גדול, תהיה אתה גדול ממנו! תן לו את המקסימום, והאמן כי גדול הוא באמת, אך תשתדל אתה להיות למעלה מזה!

שמירת הלשון – עיקר חיי העולם הזה

שיחה שמסר מִרְן רַבִּי זְצוּק"ל בפרשת כי-תצא

הכתוב בתהילים (לד, יג-יד): "מי האיש החפץ חיים אוהב ימים לראות טוב. נצור לשונך מרע ושפתך מדבר מרמה". והנה, 'חיים' הם הדבר היקר ביותר שיש בעולם, ולזה אמר דוד המלך שכל אדם החפץ בחיים ולראות בטוב, עליו לשמור את לשונו מלדבר רע. והיינו, שמבלי שאדם מקפיד על קיום מצוה זו, גם חייו בעולם הזה אינם חיים. וכבר ידועים בזה דברי המדרש רבה (ויקרא"ר טז, ב): "מעשה ברוכל אחד שהיה מחזיר בעיירות שהיו סמוכות לציפורי, והיה מכריז ואומר מאן בעי למזבן סם חיים? אודקין עליה [דחקו בו הבריות לקנות ממנו] רבי ינאי הוה יתיב ופשט בתורקליניה [ישב ולמד בטרקלינו] שמעיה דמכריז מאן בעי סם חיים, א"ל תא סק להכא זבון לי [בוא לכאן ותמכור לי]. א"ל לאו אנת צריך ליה ולא דכוותך [אתה ושכמותך אינם זקוקים לזה]. אטרח עליה סליק לגביה [הפציר בו ועלה אליו]. הוציא לו ספר תהלים הראה לו פסוק (תהילים לד, יד): 'מי האיש החפץ חיים' מה כתיב בתריה (שם לד, יד): 'נצור לשונך מרע סור מרע ועשה טוב'. א"ר ינאי אף שלמה מכריז ואומר (משלי כא, כג): 'שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו'. א"ר ינאי כל ימי הייתי קורא הפסוק הזה ולא הייתי יודע היכן הוא פשוט עד שבא רוכל זה והודיעו: 'מי האיש החפץ חיים'. והיינו, כאמור, כי בעוד שרבי ינאי עצמו פירש את משמעות הכתוב: "מי האיש החפץ חיים" על חיים ולא מוות, בא רוכל זה והעמיד את משמעות הכתוב על חיי עולם הזה במשמעות הגבוהה ביותר. עם לשון הרע אין חיים! אין צורת אדם, אדם שמדבר לשון הרע הוא 'מת שעומד על שני רגליים' זה לא חיים!

עם מעט התבוננות באיסור זה של לשון הרע, אפשר להבחין בקל עד כמה מי שנוהר בכך יש לו 'חיים'. הלא אדם שמורגל בלשון הרע, בחיטוט אחר החסרונות של אחרים ועוסק בכך בכל שיחתו, חייו קשים ומרים כלענה. כל הזמן הוא עוסק בראיית חסרונות חבריו, ולדבר עליהם רע, וממילא כך הם מרגישים כלפיו, ואין לך אדם שפל ומבוזה ממנו. ולעומת זאת מי שזהיר בדיבור לשון הרע, בשמיעת לשון הרע ואפילו באבק לשון הרע, הרי ממילא הוא מתרומם ורוכש קנין

חובת שמירת הלב וכפי שמצאנו במצות זכירת מעשה עמלק כשקוראים בתורה מידי שנה את פרשת זכור, שעלינו לזכור בפה ולא רק בזכירת הלב. וכן במצות זכירת השבת ויציאת מצרים.

איסור אמירת לשון הוא אחד מיסודות החיים שלנו. להיות יהודי שמדבר לשון הרע, זה כמו להיות יהודי שמחלל שבת, ואינו מקיים את חג הפסח, כל אחד מבין שאדם כזה אינו יהודי. כך בדיוק נחשב מי שמדבר לשון הרע!

רבינו 'החפץ חיים' זצוק"ל הקדיש את כל ימיו בכדי לכתוב ספרי הלכה רבים למען עם ישראל לדורות, וידוע עד כמה היה חשוב וחביב בעיניו ספרו 'חפץ חיים' אשר מפרט את כל ענייני איסור לשון הרע ורכילות. אין לנו מושג על גדלותו של 'החפץ חיים', ולא בצדקותו הרבה. וביותר מכך גאונותו המופלגת שהיתה למעלה מכל ההשגות שלנו. רק תלמיד חכם מופלג שלומד בעיון רב סוגיה על מפרשיה, ולאחר מכן מעיין היטב ובדקדוק רב בדברי המשנה ברורה, ביאור הלכה ושער הציון, יכול לקבל מעט השגה בגאונותו של 'החפץ חיים'. והנה, כל המעיין בספר 'חפץ חיים' יראה שהוא מעין שולחן ערוך שלם העוסק בכל ענייני איסור לשון הרע ורכילות על כל פרטיהם ודקדוקיהם עד לאחת, עם דוגמאות וציורים בכדי להחיות ולבאר את ההלכה לכל פרטיהם. את הנהגה זו שנהג הח"ח בספר 'חפץ חיים', להאריך כל כך בענין אחד, לא מצינו בכל ספריו, ולא בכדי נקרא שם רבינו בכלל ישראל על שם הספר 'חפץ חיים'.

רבינו החפץ חיים ידע ולימד אותנו עד כמה איסור לשון הרע עומד כאחד מיסודות אורח החיים של כלל ישראל, וטרח והעמיד אותו בעיקר הספרים למרות שהוא עוסק 'רק' במצווה אחת. אולם מצווה זו מעמידה את כל צורת היהודי!

שמירת הלשון – יסוד לחיי עולם הזה

בביאור חומר איסור לשון הרע, וחובת הזכירה התמידי באיסור זה, יש לומר על פי

"השמר בנגע הצרעת לשמור מאד ולעשות ככל אשר יורו אתכם הכהנים הלויים כאשר צויתם תשמרו לעשות. זכור את אשר עשה ה' אלהיך למרים בדרך בצאתכם ממצרים" (דברים כד, ח-ט). וברמב"ן (שם): "ולפי דעתי שהיא מצות עשה ממש, כמו (שמות כ, ח): 'זכור את יום השבת לקדשו', 'זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים' (שם יג, ג), 'זכור את אשר עשה לך עמלק (דברים כה, יז)', כולם מצוה, אם כן גם זה כמותם והיא אזהרה מלדבר לשון הרע, יצוה במצות עשה שזכור העונש הגדול שעשה ה' לצדקת הנביאה".

איסור לשון הרע – מיסודות אורח החיים של עם ישראל

חיוב הזכירה התמידית שמונה הרמב"ן במצוות הללו, מעיד על החשיבות הגדולה שבאותם המצוות. מצוות אלו, הם יסודות אורח החיים של כלל ישראל. והיינו, כי חיוב זכירת השבת מעיד על חשיבות השבת, שהיא עדות על בריאת שמים וארץ. חיוב זכירת יציאת מצרים מעיד על חשיבות יציאת מצרים, שהיא יסוד כל האמונה של כלל ישראל. וכן חיוב זכירת מעשה עמלק מעיד על חשיבות מחיית עמלק, שכל זמן שעמלק קיים אין שמו של הקב"ה וכסאו שלמים. ומחיית עמלק היא עצמה קיום כבוד שמים ושמו יתברך.

והנה בכלל מצוות אלו שהם יסוד קיום האומה, נצטוונו לזכור את העונש הגדול שנענשה בו מרים לאחר שדיברה לשון הרע על משה רבינו. עד כמה נורא הדבר, איסור לשון הרע עומד במקום אחד עם שבת, אמונה, מחיית עמלק!

לא זו בלבד, אלא שנינו בתורת כהנים (בחוקותי פ"א): "וכן הוא אומר (שמות כ, ח): 'זכור את יום השבת לקדשו', יכול בלבך. כשהוא אומר 'שמור' הרי שמירת לב אמורה, הא מה אני מקיים 'זכור', שתהיה שונה בפך וכו' וכן הוא אומר: 'זכור את אשר עשה ה' אלהיך למרים'. יכול בלבך, כשהוא אומר: 'השמר בנגע הצרעת לשמור מאד ולעשות' הרי שכיחת לב אמורה. הא מה אני מקיים 'זכור' - שתהיה שונה בפך". ומבואר, שזכירה זו האמורה, היינו זכירה בפה דווקא, מלבד

של אצילות ועדינות הנפש. הוא קונה לב מרגיש בצער חברו, ויודע להעריך ולכבד את חברו. אדם החי באופן זה, חיי נעלים יותר, וממילא כבר הוא לא יכול לדבר לשון הרע על יהודי כלשהוא והוא שמור ומוגן מחטא זה ומחטאים אחרים, אלו הם ה'חיים' האמיתיים של מי ש'חפץ חיים'.

וכבר סיפרנו כמה פעמים מה הם חיים אמיתיים, חיי 'העולם הזה', כפי שתיאר זאת מִרְן רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה הַגֹּר"ח שמואלביץ זצ"ל. בסמוך לשיבה היה סנדלר שהיה מכין נעליים בחנותו, ובכל עת הוא היה מניח את נעליו מעל גבי משטח גדול מחוץ לחנות על מנת שיתייבשו בשמש מהדבק. מידי פעם היה נעמד מִרְן הַגֹּר"ח שמואלביץ זצ"ל ליד החנות והתבונן ממושכות בנעלים קטנות, שהיו מיועדות לתינוק שלובש נעליים לראשונה בחייו. תלמידו הקרובים של הַגֹּר"ח לא הבינו מה יש לראש הישיבה, מגדולי גאוני הדור, לעמוד כך ולהסתכל בנעליים של תינוקות. לימים, שאל אחד מהתלמידים את מִרְן הַגֹּר"ח זצ"ל בטעם הדבר, והשיב לו שתוך כדי שהוא מסתכל על הנעלים הוא חושב על שמחת הלב הגואה באמא שקונה לילדה הקטן את הנעלים הראשונות בחייו. הרי לך חיי 'עולם הזה' אמיתיים – השתתפות בשמחת הילד על מנעליו החדשים, שהרי שמחה זו קיימת רק בעולם הזה ולא בעולם הבא, משום שרק בעולם הזה אדם יכול להרגיש את שמחת השני ולשמוח בה, אולם בעולם הבא אדם אינו משתתף בשמחת השני. זהו אושר החיים בעולם הזה!

ומאיך גיסא, אדם המסוגל לדבר לשון הרע על חברו, הרי הוא הורס את חיי בעולם הזה! אין לו שום הנאה מלבד עצם השפלת חברו, וכי יש הנאה אמיתית בהשפלת האחר? אדם הסבור שהשפלת האחר תרומם אותו אינו אלא טועה, ואף יש בזה ממידת האכזריות! לא זו בלבד, אלא יש בזה כדי להביאו לידי השפלה ובזיון, על שהוצרך 'לרומם' את עצמו על ידי השפלת חברו. כל אדם שזכה להכיר במעלת חיי 'עולם הזה' האמיתיים, לא יעלה על דעתו ליהנות ב'הנאה' מפוקפקת כזו. וכבר אמרו חז"ל (ערכין טו, ב): "לעתיד לבא מתקבצות כל

החיות ובאות אצל נחש ואומרות, ארי דורס ואוכל, זאב טורף ואוכל, אתה מה הנאה יש לך, אומר להם וכי מה יתרון לבעל הלשון".

חומרת עוון לשון הרע – ללא מעשה עבירה

ונראה עוד להוסיף ולבאר בחומרת עוון לשון הרע, כי הנה ישנו הבדל גדול יש בין איסור לשון הרע לשאר העוונות, בעוד שכל העבירות נצרכות למעשה עבירה על מנת לעשותן, כגון באיסור גניבה, חילול שבת, כלאיים וריבית, ומפני כך נהיר לו לאדם שיש במעשהו עוון ונרתע ממעשה העבירה. אולם איסור לשון הרע אינו כרוך בעשיית מעשה כלשהוא, אלא בדיבור או שמיעה בלבד. ולכן סבור האדם שאין בזה כל איסור ואינו נרתע ממנו, ומטעם זה הטילה התורה על האדם לזכור את איסור זה היטב, ואין די בזכירת הלב בלבד, שהרי עבירה על עוון זה פוגמת בכל מהות האדם, אלא הוצרכנו לשנן זאת בפה, כפי שנצטוינו בזכירת השבת ויציא מצרים.

בעונשו של המדבר לשון הרע, נאמר (ויקרא יג, מו): "בדד ישב מחוץ למחנה מושבר", וביארה הגמרא (ערכין טז, ב): "מה נשתנה מצורע שאמרה תורה 'בדד ישב מחוץ למחנה מושבר', הוא הבדיל בין איש לאשתו בין איש לרעהו לפיכך אמרה תורה בדד ישב וגו'". וכן מצינו בדברי הרמב"ם בפירוש המשניות (נגעים פ"ב, מ"ה): "שהצרעת הזו האמורה בתורה אמרו שאינה אלא עונש לבעל לשון הרע כדי שיפרוש מבני אדם וינוחו מנזקי לשונו". ומבואר שעונש המדבר לשון הרע בא לו ב'מידה כנגד מידה', שכיון שלא חשש להבדיל בין איש לרעהו בלשונו הרעה, משום שאינו יודע לחיות את חיי העולם הזה באופן נעלה, נענש בנגע הצרעת, למען יצא מן המחנה לשבת בדד, ויתבדל משאר הבריות החיות את חיי העולם הזה האמיתיים.

אנו מתקרבים והולכים לימי הדין הממששים ובאים, ומוטל עלינו להתעורר ולהתחזק ביתר שאת ובפרט בדברים אלו. מִרְן הַגֹּר"ח זצ"ל היה נושא דברים לפני ציבור המתפללים בראש השנה קודם התקיעות,

וביום כיפור, ובשני זמנים נשגבים אלו הוא היה מדבר על מעלת ההרגשות של בן אדם כלפי חברו, וכפי שזכורני שפעם אחת הוא דיבר על סבלם הגדול והמתמשך של יהודי רוסיה [קודם שהשתחררו ממשטר הקומוניזם] ועל כך שאיננו מרגישים את סבלם כראוי. ונעמוד ונתבונן, וכי חסר נושאים עליהם יש צורך לדבר בימים הנוראים בפני הציבור, הלא זו שעה שאנו עומדים למשפט לפני מלך מלכי המלכים והיה לו לדבר על נושאים לכאורה גבוהים בהרבה. אמנם התשובה הראויה לזה, כי אכן כן! בימים אלו עיקר בקשותינו היא לזכות לחיים, ועל זה נסוב עיקר דין הקב"ה, ולכן אנו צריכים בימים אלו להכיר במעלת חיים אמיתיים.

ובל נטעה לחשוב, כי אין הדברים אמורים אלא לענין התחזקות בעניני 'בן אדם לחברו', שמוטל על האדם להתעלות ולהרגיש את חברו כאילו היה כמותו, אולם אין לזה שייכות לענין דברים הנוגעים ל'בין אדם למקום', משום שהא בהא תליא, אי אפשר להתחזק ולהתעלות ברוחניות כלל ללא שנתעלה תחילה בעניני 'בין אדם לחברו' וכפי שנינו באבות (פ"ג, מ"י): "כל שרוח הבריות נוחה הימנו, רוח המקום נוחה הימנו. וכל שאין רוח הבריות נוחה הימנו, אין רוח המקום נוחה הימנו". בין אדם לחברו ובין אדם למקום – אחד הם. ומטעם זה חובה עלינו להתחזק ביתר שאת בלימוד ספר 'החפץ חיים', ולהשכיל ולדעת שעיקר 'חיי עולם הזה', הוא להרגיש את השני בכל עניניו, בעת צער ובעת שמחה, לכבדו ולרוממו, וממילא נשמור על קדושת הפה לבל נוציא מפינו תיבה אחת קודם שנמדוד אותה היטב בעשר משקולות.

מִרְן רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה זְצוּק"ל לֹא הִצְלִיחַ לְהַמְשִׁיךְ אֶת דְּבָרָיו מִחַמַּת חוֹלִיוֹ, וְסִיּוּם בְּדַבְרִים מְבַהֲלִים אֵלָיו, כְּפִי רוּם מִדְּרַגְתּוֹ:

כתוב (תהילים נא, יז): "ה' שפתי תפתח", מי הוא שיכול לדבר, מי שמקיים בעצמו את דברי הכתוב (שם לד, יז): "נצור לשונך מרע ושפתך מדבר מרמה". אני חושב שנכשלתו השבוע בענינים אלו ולכן אינני יכול לדבר... יש לי הרבה דברים לבקש מכם... הקב"ה יעזור שנזכה לעמוד בימי הדין בפה קדוש ונקי.

A Father-Son Relationship

Harav Hagaon Yehuda Wagschal Shlita

Sefiras Ha'Omer, as we know, is the time of preparation for Shavuos, for Kabbalas HaTorah. Of course, there are many aspects to this preparation, but I'd like to focus on one specific point.

We daven every day in Shemoneh Esrei: הַשִּׁבְנוּ אֲבִינוּ לְתוֹרָתְךָ וְקַרְבָנוּ לְעִבּוּדְךָ מִלְכְּנוּ לְעִבּוּדְךָ. When we ask Hakadosh Baruch Hu for Torah, we refer to Him as Avinu: We're Your child, and we're turning to You as our Father to give us the Torah. When it comes to *avodah*, we refer to Hakadosh Baruch Hu as Malkeinu. The Tur explains that a father is obligated to teach his son Torah, and therefore, when we ask Hakadosh Baruch Hu for Torah, we turn to Him as Avinu: Hashem, You're our Father, and we're your children, and a father has to teach his son Torah, so in that capacity as a father to son, please give us Torah as well.

Accordingly, when we're preparing for Shavuos and Kabbalas HaTorah, if we emphasize and build up the father-son relationship between ourselves and Hakadosh Baruch Hu, that will be a *zechus* for us to acquire a portion in Torah: הַשִּׁבְנוּ אֲבִינוּ לְתוֹרָתְךָ.

How can we develop that father-son relationship? The Gemara (*Bava Basra* 10) states:

בזמן שאתם עושין רצונו של מקום אתם קרוין בנים ובזמן שאין אתם עושין רצונו של מקום אתם קרוין עבדים.

When Klal Yisrael does Hashem's will, they're considered His children, and when they're not doing Hashem's will they're considered His servants. The obvious question is, if someone isn't doing Hashem's will, not only isn't he acting like a son, he's not acting like a servant either! The very definition of a servant is someone who follows the command of his master. So how can we say that Klal Yisrael are considered *avadim* of Hashem when they're not doing His will?

We can explain this based on the *Mesillas Yesharim's* definition of what a *chassid* is. One of the *middos* on the *Mesillas Yesharim's* ladder of *zehirus*, *zerizus*, *nekius*, *taharah*, *perishus*, etc. is *chassidus*. What is *chassidus*? Citing the Gemara in *Berachos* that says: ועושה ועמלו בתורה ועמלו בתורה ועושה, *Mesillas Yesharim* explains that a person who keeps all the mitzvos and follows every command of Hakadosh Baruch Hu might be a *tzaddik*, but he's necessarily a *chassid*, because a *chassid* is someone

who does more than that.

He gives the *mashal* of a son who loves his father very much. Not only does he do whatever his father requests of him, he also discerns, from all these requests, what's his father's style, what his father likes, what he enjoys. And because he really loves his father, he figures out ways to bring him *nachas ruach* even when the father doesn't specifically ask.

The same is true of our relationship with Hakadosh Baruch Hu. Someone who keeps all the mitzvos is a *tzaddik*, but a *chassid* is someone who treats Hakadosh Baruch Hu like a beloved father, and from the Torah and mitzvos that Hashem commands us explicitly, he tries to understand the "style" of Hakadosh Baruch Hu and what gives Him *nachas ruach*. Then, he does things that give Hashem *nachas ruach* even though they are not among the 613 mitzvos.

We see, therefore, that the relationship between Klal Yisrael and Hakadosh Baruch Hu as sons to a father is expressed when a person goes beyond the actual letter of the law and fulfills the spirit of what Hakadosh Baruch Hu wants.

Above and Beyond

We find a very similar idea expressed by the Chofetz Chaim in his explanation of the following *pesukim* at the end of Sefer Yeshayahu:

הַשָּׁמַיִם כִּסְאֵי וְהָאָרֶץ הָדָם רַגְלֵי אֵי זֶה בֵּית אֲשֶׁר תִּבְנֶנּוּ לִי וְאֵי זֶה מְקוֹם מְנוּחָתִי... וְאֵל זֶה אֲבִיט אֶל עַנְי וְנִכְה רֹחַ וְחָרַד עַל דְּבָרַי.

"The whole world is Mine," says Hashem, "so how can you expect to build a house for me? And while everything is Mine, what I look at and focus on is someone who, although he's poor and broken, is still *על דברי*."

What does *על דברי* mean? The Chofetz Chaim explains this according to Chazal's description of someone who is *shomer Shabbos kehilchaso*. The emphasis on *כהלכתו* implies that there are two levels: someone who's *shomer Shabbos*, and someone who's *shomer Shabbos kehilchaso*. How can someone keep Shabbos without following its halachos?

There's the letter of the law and the spirit of the law. The Torah says: שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעִשִׂיתָ כָּל מְלַאכְתְּךָ, וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת *hishtadlus* for your *parnassah*, but on Shabbos you should

stop all your *hishtadlus* and rely on Me to take care of you. Let's say a person owns a store that is very profitable, and closing down the store on Shabbos is going to cause a big loss of profit. In this situation, the person has a mitzvah to rely on Hakadosh Baruch Hu and not worry about his *parnassah*. Now, this Yid would never dream of being *mechallel Shabbos, chas v'shalom*, but he can't resist the temptation of keeping the store open on Shabbos. So he looks for some type of a loophole, and decides to rent out his store to a non-Jew on Shabbos for a high price that's equal to the amount he would have earned from keeping the store open himself.

Has he been *mechallel Shabbos*? No, says the Chofetz Chaim. But he's not *shomer Shabbos kehilchaso*. To be *shomer Shabbos kehilchaso* means that the person not only observes the letter of the law, he also fulfills the spirit of Shabbos, bringing *nachas ruach* to Hashem by keeping Shabbos the way Hashem wants it to be kept. That, says the Chofetz Chaim, is the meaning of *תְּהַרְדֵּךְ עַל דְּבָרַי*: The person doesn't just fulfill the actual halachah, he's concerned about the *word* of Hashem and wants to fulfill the intention behind the halachah and bring *nachas ruach* to Hashem.

"The whole world is mine," Hakadosh Baruch Hu says. "There are so many people in this world, so many people who are doing great things. But who am I focusing on? I'm focusing specifically on a person who's *תְּהַרְדֵּךְ עַל דְּבָרַי*, and he should know that even though he's an *עֲנִי וְנִכְהָ רֵיחָ* and he's very limited in what he can do, I focus on him more than anybody else."

Why? Because someone who's *תְּהַרְדֵּךְ עַל דְּבָרַי* brings *nachas ruach* to Hashem. He's a person who's acting like a son, and Hakadosh Baruch Hu is focusing on his son. There may be a lot of great things going on, there may be a lot of people who are fulfilling important commandments of Hakadosh Baruch Hu in a wonderful way, and that's beautiful. But a person always focuses on his own kids and looks out for them.

Out of everyone in the world, Hashem focuses most on the person who's *תְּהַרְדֵּךְ עַל דְּבָרַי* – even if he's the *עֲנִי וְנִכְהָ רֵיחָ*. Why? Because he's the one who brings Hashem *nachas ruach*; he's the one who's acting like Hashem's son.

Becoming Hashem's Sons

With this, we can explain the Gemara's statement that when Klal Yisrael are not doing Hashem's will, they are considered His servants, not His children. The Gemara doesn't say that when Klal Yisrael fulfill Hashem's *commandments* they are called His sons, but rather that when they fulfill His *will* they are called His sons. If they are not fulfilling Hashem's commandments, they can't be called His servants, either, since a servant by definition follows his master's instructions. But a servant *only* follows his instructions. He doesn't look to understand his master's will, and he's happy to find loopholes that make his job easier. He's not *תְּהַרְדֵּךְ עַל דְּבָרַי*; he's just keeping the rules. A son, however, does much more than follow commands. He does *רְצוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם*, and he brings Hashem *nachas ruach*. Such a person is called Hashem's son.

If we want to enhance our relationship with Hashem, and earn the title of His child, then we should look to do Hashem's will, and not only follow His commands. *Baruch Hashem*, there are a lot of wonderful things going on, and a lot of people fulfilling Hashem's commands, but this area of doing *רְצוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם* – understanding what gives Hakadosh Baruch Hu the real *nachas ruach* – is something that needs *chizuk*.

During these days of Sefiras Ha'omer and preparation for Shavuot, if we act like *banim*, then Hashem is truly Avinu, to whom we can turn with the request of: *הַשְׁיִבֵנוּ אֲבִינוּ לְתוֹרָתְךָ*.

The בשבילי הפרשה is dedicated

לעילוי נשמת

תלמיד ישיבתינו הק'

החתן המופלג הרב ישראל זצ"ל בן הרב ישעיה הלוי שליט"א לוי

ולעילוי נשמת ארוסתו

כלילת המעלות אלישבע בתיה ע"ה בת הרב יחיאל אפרים שליט"א קפלן